

Sygn. akt VIII U 666/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. po rozpatrzeniu wniosku R. S. z dnia 25 września 2018 r. odmówił przyznania odsetek. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że decyzja z dnia 16 października 2018 roku uwzględniająca orzeczenie organu odwoławczego została wydana z zachowaniem ustawowego terminu oraz Sąd nie orzekł odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustalaniu prawa i wypłacie renty z tytułu niezdolności do pracy wobec czego brak jest podstaw do wypłaty odsetek.

/decyzja – k. 48 plik I akt ZUS/

Wnioskodawca R. S. w dniu 1 lutego 2019 r. złożył odwołanie od decyzji organu rentowego i wniósł o przyznanie mu odsetek. /odwołanie – k. 3/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując się na argumenty zawarte w zaskarżonej decyzji.

/odpowieź na odwołanie – k. 7/

Na rozprawie w dniu 24 lipca 2019 roku pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie oraz wniósł o zasądzenie kosztów procesu w tym zastępstwa procesowego.

/e-protokół rozprawy z dnia 24 lipca 2019r. – 00:06:10 – 00:06:24 – płyta CD – k. 17/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2016 roku w sprawie VIII U 102/14 Sąd Okręgowy w Łodzi przyznał R. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 września 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2016 roku

/wyrok – k. 270 w aktach VIII U 120/14/

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. i wyrokiem z dnia 12 lipca 2018 r. sygn. akt: III AUa 254/17 Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację organu rentowego.

/apelacja – k. 287-293 w aktach VIII U 120/14, wyrok – k. 326 w aktach VIII U 120/14/

Odpis w/w wyroku Sądu Apelacyjnego wpłynął do organu rentowego w dniu 27 sierpnia 2018 r.

/niesporne/

Decyzją z dnia 16 października 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wykonując prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 września 2013 roku do 31 sierpnia 2016 roku naliczając wyrównanie świadczenia za okres od 1 września 2013 roku do 31 sierpnia 2016 roku w kwocie 19638,10 zł brutto.

/decyzja k.91 plik II akt ZUS/

W dniu 2 listopada 2018 r. ubezpieczony złożył wniosek o wypłatę odsetek za okres od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2016 r. w związku przyznaniem prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 45 plik II akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 31 marca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do odsetek. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że organ rentowy miał obowiązek wydania

decyzji o przyznaniu prawa do renty socjalnej i wypłaty świadczenia z wyrównaniem w terminie do 6 marca 2017 r. tj. w terminie 30 dni licząc od daty wpływu prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 grudnia 2016 r. sygn.. akt III AUa 160/15 (wpływ prawomocnego wyroku do ZUS w dniu 6 lutego 2017 r.

Powyższy stan faktyczny był w sprawie niesporny, nadto Sąd Okręgowy ustalił go na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawcy jest częściowo zasadne.

Przedmiotem sporu niniejszego postępowania było prawo ubezpieczonego do odsetek od wypłaconej przez organ, w związku z realizacją wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 lipca 2018r., renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy przyznanej od dnia 1 września 2013 roku.

Wskazać należy, iż zgodnie z art. 118 ust. 1, 1a i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270) organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Inaczej mówiąc, oznacza to, iż chwilą, od której rozpoczyna bieg 30-dniowy termin do wydania decyzji jest rozstrzygnięcie ostatniej kwestii koniecznej dla ustalenia uprawnień wnioskodawcy. Celem tak skonstruowanej regulacji jest zagwarantowanie ubezpieczonemu możliwie szybkiego uzyskania świadczenia bez zbędnego przedłużania postępowania w sprawie o jego nabycie. W przypadku uchybienia powyższemu terminowi, organ rentowy popada w zwłokę ze spełnieniem świadczenia, czego konsekwencją jest obowiązek zapłaty odsetek w ustawowej wysokości.

W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 cyt. art. 118.

Cytowany przepis nie statuuje zasady, iż zawsze datą ustalenia ostatniej okoliczności jest data wpływu prawomocnego wyroku do organu rentowego. Każdą sytuację należy rozpoznawać indywidualnie, oceniając, czy wiedza co do stanu faktycznego organu rentowego była wystarczająca do wydania decyzji.

Podobne stanowisko zajął także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 kwietnia 2004 roku, sygn. akt III UA 1/04, w którym stwierdził, że jeżeli ustalenie stażu pracy w szczególnych warunkach, stanowiącego przesłankę nabycia prawa do świadczenia, następuje w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych, to 30-dniowy termin określony w art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), po upływie którego organ rentowy obowiązany jest do zapłaty odsetek, należy liczyć od daty wyroku sądu, którym prawomocnie ustalono prawo do tego świadczenia (pub. OSNP 2004/23/406).

Sąd Okręgowy w Łodzi w pełni podziela także pogląd Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażony w wyroku z dnia 21 grudnia 2006 roku w sprawie III AUa 1171/05, w którym stwierdził, iż użycie słowa "również" w art. 118 ust. 1a ustawy o FUS wskazuje na fakt, iż przepis eksponuje tylko jedną z możliwości wyjaśnienia ostatniej okoliczności. Gdyby intencją ustawodawcy było automatyczne każdorazowe uznanie w przypadku wydania orzeczenia przez organ odwoławczy za datę wyjaśnienia okoliczności - daty wpływu orzeczenia do organu rentowego, słowo "również" w przepisie nie zostałoby użyte (LEX nr 310385).

Wskazać także należy, iż pod pojęciem "wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności" rozumie się rozstrzygnięcie ostatniej kwestii koniecznej dla ustalenia uprawnień (lub jego braku), czyli dokonanie czynności niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 lipca 2013 r. III AUa 1685/12, LEX nr 1383459).

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. (P. 11/2007 OTK ZU, 2007/8A poz. 97), art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powołanego wyroku, Trybunał Konstytucyjny wywiódł w szczególności, że przez pojęcie „wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności” z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30 dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez Sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku Sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, a opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa, prowadzi do obowiązku organu uiszczenia odsetek od przyznanego z opóźnieniem należnego ubezpieczonemu świadczenia (por. Sąd Apelacyjny w Szczecinie z dnia 18 września 2014 r., III AUa 16/14, Lex nr 15189)

Jeżeli więc odpowiedzialność taka jest po stronie organu rentowego ubezpieczony ma prawo do odsetek. Omawiany przepis może więc dotyczyć wyłącznie takiej sytuacji, której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogłaby skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006 r. III AUa 1126/2005). Organ rentowy ma bowiem obowiązek znać i prawidłowo stosować prawo materialne i w tym zakresie ponosi pełną odpowiedzialność. Jedynie wówczas, gdy brak możliwości wydania prawidłowej decyzji był podyktowany niezależnymi od organu rentowego, brakami w ustaleniach faktycznych, możliwe jest przyjęcie, że organ nie ponosi odpowiedzialności przewidzianej w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Należy przy tym zauważyć, że użyty w tym przepisie termin „ustalenie okoliczności” dotyczy wyłącznie sfery faktów, a nie prawa, bowiem przy wykładni prawa nie dochodzi do żadnych „ustaleń okoliczności”.

Stosownie do dyspozycji zawartej przez ustawodawcę w treści normy prawnej wyrażonej w przepisie art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Przepis § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 1999 roku, nr 12, poz. 104), wydanego na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowi, że odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. Zaś okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Z utrwalonego orzecznictwa sądowego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2010 r. I UK 345/2009, LexPolonica nr 2578200 i z dnia 15 października 2010 r. III UK 20/2010, LexPolonica nr 3028490, por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 maja 2014 r., III AUa 2071/13, Lex nr 1483723) w zakresie wykładania przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o fus jednoznacznie wynika, że odpowiedzialność organów rentowych istnieje nie tylko wtedy, gdy opóźnienie w przyznaniu lub w wypłacie świadczenia nastąpiło z winy tego organu ale także wtedy, gdy takie opóźnienie jest skutkiem innych przyczyn od tego organu niezależnych.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy kwestionując wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 9 listopada 2016r. w sprawie VIII U 102/14, prawidłowość którego to wyroku potwierdził w swoim orzeczeniu Sąd Apelacyjny w Łodzi powinien liczyć się z odpowiedzialnością za opóźnienie w wypłacie świadczenia po upływie 30 dni od ogłoszenia tego wyroku a sytuacji gdy apelacja organu rentowego jako nietrafna niepotrzebnie przedłuża proces sądowy narażając ubezpieczonego na brak środków do życia. Takie działanie organu rentowego można w ocenie Sądu potraktować jako działanie zawinione i uzasadniające przyznanie prawa do odsetek od przyznanego świadczenia lecz dopiero po upływie 30 dni od ogłoszenia wyroku Sadu Okręgowego i wyjaśnienia ostatniej okoliczności pozwalającej na wypłatę świadczenia.

W związku z powyższym spełniona została dyspozycja przepisu art. 85 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy, a mianowicie organ rentowy ustalając prawo do świadczenia decyzją z dnia 16 października 2018 r. ustalił je z przekroczeniem 30 dniowego terminu.

Stwierdzić zatem należy, że wypłacenie wnioskodawcy w opóźnionym terminie renty powinno zostać zrekompensowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych odsetkami ustawowymi określonymi przepisami prawa cywilnego - stosownie do 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Na koniec należy podkreślić, iż na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 42, poz. 338) z dniem 1 kwietnia 2009 roku dokonano nowelizacji przepisu art. 118 ust. 1a w ten sposób, że na końcu przepisu dopisano zdanie drugie o następującej treści: „Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”. Począwszy od dnia 1 kwietnia 2009 r. organ odwoławczy, w tym Sąd przyznający świadczenie, w sentencji wyroku powinien zatem zamieścić wyrzeczenie w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego tj. o istnieniu takiej odpowiedzialności lub jej braku. Kwestia braku takiego orzeczenia została rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011r. (sygn. akt I UZP 2/11, Biuletyn Sądu Najwyższego 2011/3). Zgodnie z w/w uchwałą Sądu Najwyższego brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 Nr 153 poz. 1227 ze zm.) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. A zatem Sąd władny był wyrokować w niniejszej sprawie.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji i przyznał ubezpieczonemu prawo do wypłaty odsetek od przyznanego świadczenia emerytalnego za okres od 9 grudnia 2016 r.

Sąd oddalił żądanie ubezpieczonego co do odsetek za okres od daty złożenia wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy, gdyż trudno przyjąć, że w dacie złożenia wniosku o rentę organ rentowy posiadał wszystkie niezbędne

informacje do ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonego i przyznania mu prawa do renty socjalnej. Informacje niezbędne do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonej prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, jak wskazano powyżej, organ rentowy posiadał w dniu 9 listopada 2016 r., dlatego też Sąd na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. w pkt 2 sentencji wyroku oddalił odwołanie w pozostałej części.

Sąd Okręgowy o kosztach orzekł stosownie do art. 98 § 1 kpc w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.

M.P.